

תאים

ערן הדס

תאים
ערן הדס

CELLS
Eran Hadas

خلايا
عران هداس

עריכה: נעה שחם
עיצוב: מיה מרום
איור כריכה: קרן כץ
לוגו ברחש: הדר ראובן

ברחש Gnat برغش

תוכן הספר נתון לרשיון מסוג CC-BY-NC 2.5 IL כך שתוכנו חופשי להעתקה, שינוי, תרגום והפצה, בתנאי שכל שימוש ביצירה ילווה ביחוס שלה ליוצריה, ושהשימוש אינו מסחרי. לבד מהיתר זה, כל הזכויות שמורות למחבר ולהוצאה.

ישראל 2020-21 Israel

תאים

ערן הדס

בספטמבר 2019 פנה אליי פרופ' צחי פלפל, ראש המחלקה לגנטיקה מולקולרית במכון ויצמן למדע, בתיווכו של יבשם עזגה, אוצר האומנות של מכון ויצמן למדע, אשר היה באותה עת גם מנהל המחלקה לתקשורת של המכון, והציע לי להשתתף בתוכנית שהות אומן (רזידנסי) במכון בשנת 2020. זה היה הרגע שהחל בו תהליך העבודה על הספר, אף שההות החלה רק בתחילת 2020. סיום כתיבת הספר הגיע בפתאומיות עם פרוץ מגפת קורונה במרץ באותה שנה, כשתהליך העבודה המרתק היה רק בתחילתו, אך השהות הפכה לוורטואלית.

אני אסיר תודה לצחי וליבשם על שפתחו בפניי עולם מופלא, העוסק בתמצית החיים ובדרכיה המסתוריות של האבולוציה. צחי הוא מדען אך גם משורר, והדמיון היצירתי שלו במדע הוא תהליך פואטי מבריק, שמענג לראות בפעולה. למדתי ממנו המון על מדע ושירה, אבל יותר מכול על התבוננות. תודתי הגדולה נתונה לד"ר צביה אולנדר, הביואינפורמטיקאית של המחלקה, שהדריכה והובילה אותי במסע אל תוך עולמות DNA בדיוניים שאין אמיתיים מהם. למדתי המון ואני עדיין ממשיך ללמוד מהתנופה שזכיתי לה מצביה. אני מודה גם לפרופ' שמואל פיטרוקובסקי ולד"ר איה שקדי, שהשיחות עימם עיצבו הן את הספר והן את דרכי בעולם, וכן לשאר חברי המחלקה לגנטיקה מולקולרית, שהעניקו לי חוויה מעצבת ומשנה חיים.

התחלתי לעבוד על הספר בחודשים ספטמבר ואוקטובר 2019, עת שהיתי בארה"ב. ד"ר לילך ניישטט-בורנשטיין הזמינה אותי להשתתף במחקר על המשורר סמואל טיילור קולרידג'. המחשבות הראשונות על הספר, כמו קבלת הזמנה לתוכנית שהות האומן, התרחשו במשרד צדדי במחלקה לספרות משווה באוניברסיטת הרווארד, שם שימשה לילך חוקרת אורחת. המחקר הספרותי דומה אך גם שונה מאוד מהמחקר המדעי. המתנה הגדולה שקיבלתי מלילך היא היכולת לשחרר את המחשבה מכבלי היום-יום ולצלול לעומק המחקר. ההשראה שקיבלתי ממנה הייתה לי להלך רוח מעצים, והוא הדריך אותי במהלך שהותי במכון ויצמן. מעבר לתודה העמוקה, כשאני קורא את ספרי, אני מזהה את השפעותיה.

הספר לא היה רואה אור אלמלא תמיכתם של איתמר ב"ז וצוות
"העין השביעית", שבזכותם זכיתי במועמדות לתוכנית שהות האומן.
זכיתי לעבוד עם צוות מופלא על הספר: נעה שחם היא עורכת
חלומית, מיה מרום, שלצר היותה מעצבת-על גם הייתה
שותפתי לפרויקט I Love the Look of Words, וכמובן זוגתי
לחיים ושותפתי לחזון היצירתי, קרן כץ, שאיירה את הכריכה,
הפיקה את הדפוס וניהלה את ענייני ההוצאה לאור.

תודה לכל האנשים שהאירו ו/או תרמו נתונים או דוגמאות
לאלגוריתמים בספר: חגי אולריך, עדן אזולאי, עמית בן עמי,
זלי גורביץ', איל גרוס, נעם דובב, אמיר חיות, דינה לוי, עמי ליבנה,
הרצל מכלוף עמרני, אילן מנוח, אלה נובק, דניאל עוז, נעם ענבר,
יונדב פרידמן, אלירן קנולר, נטע שלזינגר.

Omnis cellula e cellula

כל תא – פתוך תא

(רודולף וירכו)

אני טקסט

אני טקסט שהולך
וקטן ביחס להקשריו

פטען תורשתי

לפני

לפני המילה
אלוהים המילה

ברא לפני
המילה ברא

המילה בראשית
לפני המילה

בראשית המילה
תרשום:

המקרר

על המקרר מגנט גדול ועליו כתוב בגדול: היום אני מרגיש
תחתיו תשע תמונות של אימוג'יז לצד שמות תואר, המייצגים תשעה מצבי
רוח שונים
ומגנט נוסף בצורת מסגרת שאפשר להקיף באמצעותו את אחד המצבים
כרגע המגנט על Fabulous
אבל אני לא מרגיש כמו שום אימוג'י
אני לא מאמין למקרר
היום אני מרגיש פוליטי

אני מרגיש שלתחום את מצב רוחם של אחרים – זה ימין
לקבל את מצב רוחם – זה שמאל
לקבוע להם מה לחשוב – ימין
לתת להם לפרש בעצמם – שמאל
לכפות את שמות התואר שלי – ימין
להשאיר להם לחשוב על תארים – שמאל
סימני קריאה – ימין
סימני שאלה – שמאל!!!
לכפות עליהם להזדהות איתי – ימין
לתת להם לבחור – שמאל
כתיבה שמחפשת לייק – ימין
כתיבה שמחפשת דיון – שמאל
לייק – לישועת השם קיוויתי – ימין
ריבוי קולות – שמאל
ריבוי של אותו קול – ימין
כותב שמכונס בכותב – ימין
כותב שקורא לקוראים להתפור – שמאל
כתיבה ישירה, פשוטה, וידויית וסגורה, שמכתיבה לקוראים משמעות
שנקבעה מראש עוד לפני כתיבת השיר – ימין

כתיבה סבוכה, קשה, פתוחה ומתייחסת לעצמה, שמעודדת את הקוראים
ליצור משמעות – שמאל

אני לא מרגיש שכל דבר צריך להיות בהכרח ימין או שמאל
להרגיש שכל דבר צריך להיות בהכרח ימין או שמאל – זה ימין
מצד שני, כששואלים מישהו אם הוא ימין או שמאל והוא אומר שהוא
מרכז או לא פוליטי – וזה ימין
והשואלים עונים, מי שהוא ימין אומר ימין, מי שמהסס – זה אומר שהם
שמאל – זה ימין

אבל היום אני מרגיש פוליטי
לעומת מי שרוצים לקבל את האחרים בתנאים שלהם
מי שכותבים בצורה שכולם יזדהו איתם
כי בסופו של דבר כולנו אותו הדבר
לכולנו יש מכנה משותף

אני מרגיש שאני לא רוצה מכנה משותף איתכם
אני רוצה להכיר בשונות של השונים ולא בשוויון שלהם
אני מרגיש שקבלת השונה שלכם נועדה להסתיר ביטול של אחרים
אחרים
השלום מתחיל בתוכנו – זה ימין
הסדרים מדיניים צריכים להתבצע על ידי אנשי צבא לשעבר – ימין
כולם מדברים על שלום אף אחד לא מדבר על – ימין

אבל צ'מעו, ככה אני מרגיש היום. אולי מחר אשמע את דעתכם ודעתי
תשתנה – שמאל
אולי יקרה היום אסון נורא באשמת האויבים שלנו, ואומר "עד כאן!"
ואולי יקרה היום דבר נפלא ואוכל להסתכל על המקרר ולומר לעצמי
בכנות:

אני מרגיש fabulous
ואולי החיים עצמם הם דבר נפלא

אני מרגיש fabulous
זה שם התואר שלי
ותאמינו לי, כדאי לכם שהוא יהיה שם התואר שלכם
הוא נגזר מהמילה הלטינית fabulosus שפירושה משהו ששווה סיפור
ואתם לגמרי שווים

שיר שיר (בעקבות עזאם עזאם)

אומרים שצריך להעז כדי להצליח
אני אומר שצריך
להעז להעז
כדי להצליח להצליח

אומרים שצריך לחלום ואז אפשר להעז
אני אומר שצריך
לחלום לחלום
ואז אפשר
להעז להעז

מה שלא אומרים
זה מה צריך כדי לחלום
אני אומר
שכדי לחלום לחלום
צריך לפחוד לפחוד
או לפחד לפחד
או לפחד לפחוד
או לפחוד לפחד

בכל פעם שהיא

בכל פעם שהיא שותה
מים זורמים למיטה

בכל פעם שהיא שותה מים
זורמים למיטה

בכל פעם שהיא שותה מים זורמים
למיטה

בכל פעם שהיא שותה מים זורמים למיטה
בכל פעם שהיא

נקודת-טיים

מספרים על שיחה בין משורר יפני למשורר ישראלי שהציג לו תרגומים לשירי זן הייקו. התרגום העברי מייצג בשלמות את רגע הזן היפני, אמר הישראלי. האם המבנה הוא 5-7-5, שאל היפני? בערך, השיב הישראלי, 5-6-5, אבל הרעיון הוא בדיוק אותו רעיון. היפני נאנח: השיר אינו הרעיון, השיר הוא מסעו של המשורר שהחל ברגע קסום וקצר שחוה, אבל נמשך זמן רב עד שהצליח לייצג את אותו רגע באמצעות המבנה המדויק. אם לא הגעת למבנה הזה, טרם השלמת את המסע. הישראלי חייך: אבל תרגמתי לעברית, לקהל ישראלי. בשפה שלנו מחפפים.

טעם של בית

בעקבות התכתבות עם פרופ' שמואל פיטרוקובסקי

מול תריס פתוח
מעמיד פני מנקה
תחילת מגפה

כולם בבתים
זיעתם מעקצצת
דבש בכוורת

שמש קופחת
נובלים פרחי הגינה
השתחוויה

זרד מתייבש
בתוך פיה של ציפור
טעם של בית

”רק אדם אחד
תוך שמירה על הכללים
רק במסכה”

לבוש מעונב
על רקע וירטואלי
שיחת ועידה

בשרו עבה
בקתתו מבוצרת
הצב הענק

סוף המגפה
אנשים יוצאים לרחוב
לרכוש מסכות

שמות חדשים

לגלעד טאירי

בצעירותי הערצתי כדורגלן אנגלי בשם מקמן
אחר כך אחד אחר בשם מקמנמן
בארגנטינה הערצתי את בטיסטה
לאחר מכן את בטיסוטה
בברזיל היה זה רונלדו
בעקבותיו הגיע רונלדיניו
ובארץ אני מהמר שבעקבות אוחנה
נשמע על אוחנון או אוחנינה

העולם מתפתח, זה בלתי נמנע
אך מה שגורם לי לחוש בזיקנה
הוא שפעם, בארומה, בעת הזמנה
נתתי את שמי, וכשהייתה מוכנה
הכריזו ערן, והיום כורזים עדן

* ורק אצלנו בהפועל היה קיקו רחמינוביץ' ואחריו ניר רחמין,
העיר הקורא שגיא לבנון.

זה אף פעם לא בינארי

נורה כבויה
נורה דלוקה
נורה כבויה חמה

מנסה להכניס יואסבי והופך
מנסה להכניס יואסבי והופך
מנסה להכניס יואסבי ונכנס

לטעות בהכללות
ללמוד מהכללות
לטעות מהכללות

המשוררת הטובה אף פעם לא זוכה בפרס
המשוררת הטובה זכתה בפרס
המשוררת הטובה זכתה אך אף פעם לא זוכה

אתם רואים אותי עכשיו?
ועכשיו?

תמונה שווה אלף מילים, כך אומרים
ובמחשב אפילו אלף עשרים וארבע
שירה היא ייצוג של תמונה במילים
מילים מועטות לתמונה מרובה
כך לפחות במינון מנסה:
שירה – אלגוריתם דחיסה

